

Република Србија
ПРИВРЕДНИ АПЕЛАЦИОНИ СУД
5 Пж 514/24
30.05.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

ПРИВРЕДНИ АПЕЛАЦИОНИ СУД, у већу састављеном од судије Браниславе Горавице, председника већа, и судије Ђорђа Јовановића и судије Марије Меденице, чланова већа, одлучујући у парници тужиоца „Alta Banka“ а.д. Београд, Булевар Зорана Ђинђића бр. 121, МБ, 07074433, чији су пуномоћници Миодраг Петровић и Тамара Ковачевић, адвокати из, ул., против тужених 1. „Colas Rail Sas“ са седиштем у Palace des Vosges 2, Courbevoie, France, Огранак „Colas Rail Sa“ Београд, из Београда, МБ 29504318, Булевар Војводе Бојовића бр. 6-8, чији је пуномоћник Ђорђе Новчић, адвокат из, ул., 2. „Liberty Mutual Insurance Europe LTD“, са седиштем у 42 rue Washington, 75008 Paris, France, чији је пуномоћник Милан Лазић, адвокат из, ул., и 3. Привредно друштво са ограниченом одговорношћу „Bauwesen“, Лазаревац, у стечају, ул. Карађорђева бр. 32, МБ 20302739, чији је пуномоћник Вељко Петровић, адвокат из, ул., вредност предмета спора 13.000.000,00 динара, одлучујући о жалби тужиоца изјављеној против пресуде Привредног суда у Београду 32 П 527/22 од 03.04.2023. године, донео је у седници већа дана 30.05.2024. године,

ПРЕСУДУ

I УСВАЈА СЕ жалба тужиоца и **ПРЕИНАЧАВА** пресуда Привредног суда у Београду 32 П 527/22 од 03.04.2023. године, и **ПРЕСУЂУЈЕ**:

УСВАЈА СЕ тужбени захтев тужиоца „Alta Banka“ а.д. Београд и **ПОНИШТАВА СЕ** делимична одлука Међународне трговинске коморе ICC предмет бр. 25579/НВН у предмету сталне арбитраже између тужиоца у арбитражном поступку „Colas Rail Sas“ Огранак „Colas Rail Sa“ Београд, те додатне стране „Liberty Mutual Insurance Europe LTD“ и тужених у арбитражном поступку „Alta Banke“ а.д. Београд и привредног друштва са ограниченом одговорношћу „Bauwesen“ Лазаревац у стечају, коју је донео арбитар појединац АА дана 28.12.2021. године.

II ПРЕИНАЧАВА СЕ решење о трошковима садржано у ставу II и III изреке наведене пресуде, и **РЕШАВА**:

ОБАВЕЗУЈУ СЕ тужени да тужиоцу на име трошкова парничног поступка солидарно исплате износ од 842.950,00 динара, у року од 8 дана од дана пријема преписа пресуде.

III ОБАВЕЗУЈУ СЕ тужени да тужиоцу на име трошкова другостепеног поступка солидарно исплате износ од 707.200,00 динара., у року од 8 дана од дана пријема преписа пресуде.

Образложење

Првостепеном пресудом, у ставу I изреке, одбијен је тужбени захтев којим је тужилац тражио да се поништи у целини делимична одлука Међународне трговинске коморе ICC предмет бр.: 25579/HBN у предмету сталне арбитраже између тужиоца у арбитражном поступку „Colas Rail Sas“ огранак „Colas Rail Sa“ Београд, те додатне стране „Liberty Mutual Insurance Europe LTD“ и тужених у арбитражном поступку „Alta Banka“ а.д. из Београда и Привредног друштва „Bauwesen“ д.о.о. Лазаревац, коју је донео арбитар појединац АА дана 28.12.2021. године. У ставу II изреке, обавезан је тужилац да накнади првотуженом трошкове парничног поступка у износу од 408.550,00 динара са законском затезном каматом почев од дана извршности пресуде до исплате. У ставу III изреке, обавезан је тужилац да накнади друготуженом трошкове парничног поступка у износу од 371.050,00 динара са законском затезном каматом почев од дана извршности пресуде до исплате.

Благовременом жалбом тужилац побија првостепену пресуду у целости због битне повреде одредаба парничног поступка, погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања, и погрешне примене материјалног права, посебно указујући на битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374. став 1, у вези члана 203. Закона о парничном поступку, и става 2. тачка 12. Закона о парничном поступку. У смислу навода изнетих у жалби, тужилац предлаже да се првостепена пресуда преиначи тако што ће се усвојити тужбени захтев тужиоца у целости и обавезати тужени да му накнаде трошкове парничног поступка, или да се иста укине и предмет врати првостепеном суду на поновни поступак.

Првотужени је у одговору на жалбу оспорио све жалбене наводе тужиоца и предложио да другостепени суд жалбу тужиоца одбије и потврди првостепену пресуду.

Испитујући законитост и правилност првостепене пресуде, у смислу члана 386. Закона о парничном поступку, Привредни апелациони суд налази да је жалба туженог основана.

У првостепеном поступку нису учињене битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. Закона о парничном поступку, како оних о којима другостепени суд води рачуна по службеној дужности, тако ни оних из тачке 12. наведеног члана, на које се жалбом неосновано указује. Изрека првостепене пресуде је јасна и разумљива, а у образложењу су дати разлози о одлучним чињеницама који нису међусобно противречни и у складу су са стањем у списима предмета и утврђеним чињеничним стањем.

Предмет тужбеног захтева је поништај делимичне одлуке Међународне трговинске коморе ICC предмет бр. 25579/HBN.

Према чињеничном стању утврђеном од стране првостепеног суда, првотужени и трећетужени били су у пословном односу на основу Уговора о подизвођачким радовима бр. РС-2019-01 од 07.03.2019. године за извођење радова на железничким пругама на пројекту: санација пруге на деоници Јајинци-Мала Крсна и санација железничке станице Мала Крсна. Наведеним уговором странке су регулисале своја међусобна права и обавезе, између осталог, да ће огранак првотуженог предати трећетуженом сопственом меницу са серијским бројем АС 9256240 као средство обезбеђења потраживања по уговору. Странке су чланом 40. уговориле да ће сви спорови који не буду били решени мирним путем, бити коначно решени арбитражом у складу са правилима арбитраже Међународне трговинске коморе (МТК), са ближим правилима везаним за седиште арбитраже и примену материјалног права. Поред овог уговора, који је током поступка доставио тужилац, примерак уговора је доставио и првотужени, који су се међусобно разликовали у погледу лица на страни првотуженог који су исти потписали, као и у погледу појединих уговорних одредаба. Првостепени

суд је утврдио да оно што је битно јесте чињеница да су оба предвиђала средство обезбеђења, и у оба уговора одредба члана 40. је идентично формулисана.

Од битних чињеница првостепени суд је утврдио да је трећетужени са тужиоцем дана 22.03.2019. године и 06.06.2019. године, закључио Уговоре о есконту меница, којим је тужилац примио на есконт менице АС 9256240 и АС 9256241 трећетуженог као законитог имаоца менице, са клаузулама које је на меницама написао и потписао првотужени, а трећетужени је у посед меница дошао на основу Уговора о подизвођењу радова РС 2019-01. Тужилац је преузео обавезу да након што је трећетужени предао у посед меницу са клаузулом „без протеста“ издаваоца – трасанта Огранак „Colas Rail Sa“ Београд, индосиране на тужиоца, трећетуженом плати менични износ из члана 1. овог уговора умањен за износ дисконта у износу који ће бити обрачунат даном исплате. Меницу АС 9256240 је пратило менично овлашћење од 20.03.2019. године, којим је Огранак првотуженог овластио трећетуженог да меницу може индосирати и есконтовати код „Јубмес Банке“ а.д. Београд, у складу са уговором. Првостепени суд је утврдио да се предметна делимична одлука може побијати тужбом за поништај, као и коначна одлука, па је закључио да је наведена тужба за поништај делимичне арбитражне одлуке дозвољена и да суд по истој може поступати. Суд је утврдио да је потраживање трећетуженог према првотуженом било обезбеђено меницама које је на основу уговора са тужиоцем есконтовао и наплатио, а након тога је тужилац потраживање по меницама наплатио од првотуженог. Првостепени суд закључује да је Арбитражни суд правилно донео одлуку којом је засновао надлежност над тужиоцем, јер потраживање које је трећетужени имао према првотуженом по основу уговора РС 2019-01, је пренео на тужиоца закључењем уговора о есконту меница и његовом реализацијом, па како је споразум о арбитражи био инкорпорисан у наведени уговор, то даље значи да је уступањем – преносом потраживања, споразум о арбитражи остао на снази, будући да није другачије уговорено. Првостепени суд је имао у виду наводе тужиоца да се уговори о есконту не могу сматрати преносом – суброгацијом споразума о арбитражи, јер тужиочев основ за наплату истих није произашао из уговора РС 2019-01, већ из засебног уговора о есконту меница, међутим исте није прихватио из разлога што је у бити свега потраживање трећетуженог према првотуженом које је обезбеђено издатим меницама, по основу закљученог уговора РС 2019-01, које менице је трећетужени касније есконтовао закључењем уговора са тужиоцем, а тужилац је од првотуженог наплатио потраживање које проистиче из уговора РС 2019-01, које је на тужиоца пренето закључењем уговора о есконту.

Основано се у жалби тужиоца истиче да је првостепени суд погрешно применио материјално право када је применом члана 13. Закона о арбитражи, закључио да је потраживање које је трећетужени имао према првотуженом по основу уговора РС 2019-01 пренео на тужиоца закључењем уговора о есконту меница и његовом реализацијом, па како је споразум о арбитражи био инкорпорисан у наведени уговор, уступањем - преносом потраживања споразум о арбитражи је остао на снази, будући да није другачије уговорено

Разлози за поништај прописани су чланом 58. Закона о арбитражи. Ставом 1. тачка 3. наведеног члана је прописано да ће суд усвојити тужбени захтев за поништај само ако тужилац пружи доказе да је арбитражном одлуком решен спор који није био обухваћен споразумом о арбитражи или су одлуком прекорачене границе тог споразума. Одредбом члана 9. став 1. Закона о арбитражи је прописано да споразум о арбитражи странке поверавају Арбитражном суду на решавање своје будуће спорове или спорове настале из одређеног правног односа, док је ставом 2. прописано да споразум о арбитражи за решавање будућих спорова може бити садржан у одредби уговора (у даљем тексту: арбитражна клаузула) или у посебном уговору. Чланом 10.

став 1. је прописано да је споразум о арбитражи ништав ако: 2) није закључен у форми прописаној овим законом, 3) странке нису имале потребна својства и способност за његово закључење. Према одредби члана 12. став 1. Закона о арбитражи споразум о арбитражи мора да се закључи у писменој форми, док је ставом 2. прописано да је споразум о арбитражи закључен у писменој форми ако је садржан у исправама које су странке потписале. Ставом 5. истог члана је прописано да се сматра да постоји споразум о арбитражи и ако тужилац писменим путем покрене арбитражни спор, а тужени изричито прихвати арбитражу и с тиме се сагласи у писменој форми, или у изјави на записнику на рочишту, као и ако узме учешће у арбитражном поступку и до упуштања у расправљање о предмету спора не истакне приговор да не постоји споразум о арбитражи, односно не спори надлежност Арбитражног суда. Чланом 13. став 1. Закона о арбитражи је предвиђено да споразум о арбитражи остаје на снази и у случају уступања (цесије) уговора или потраживања, осим ако није друкчије уговорено. Ставом 2. истог члана је предвиђено да споразум о арбитражи остаје на снази у случају суброгације, осим ако није друкчије уговорено, док је ставом 3. предвиђено да се одредбе става 1. и 2. овог члана примењују и у другим случајевима преноса потраживања, осим ако није друкчије уговорено.

Чланом 40. став 1. Уговора о подизвођачким радовима бр. РС 2019-01 за извођење радова на железничким пругама на пројекту: санација пруге на деоници Јајинци – Мала Крсна и санација железничке станице Мала Крсна од 07.03.2019. године, закљученог између Огранак „Colas Rail Sa“ Београд и „Bauwesen“ д.о.о. Лазаревац, уговорено је да се сви спорови који произлазе из уговора или у вези са њим ће се коначно решити арбитражом у складу са правилима арбитраже Међународне трговинске коморе (МТК), да је седиште арбитраже у Београду, Република Србија, а меродавно материјално право српско право. Имајући у виду наведено, тужилац није уговорна страна у наведеном уговору. Поред тога, тужилац је још у свом одговору на захтев за арбитражу од 09.11.2020. године изричито писменим путем изјавио да не прихвата арбитражу и истакао приговор непостојања споразума о арбитражи и ненадлежности арбитраже за овде тужиоца.

Тужилац је био у уговорном односу са трећетуженим по основу Уговора о есконту меница закљученог између правног претходника тужиоца „Јубмес Банке“ а.д. Београд и овде трећетуженог као клијента, и то бр. 1921/2019 од 22.03.2019. године и бр. 4070/2019 од 06.06.2019. године.

Есконт менице је врста активних краткорочних послова банака и састоји се у куповини менице пре рока у меници назначене доспелости да се плати у њој означена менична свота новца, али тако што банка од одређене меничне своте новца одбија камату рачунајући од дана откупа до дана у меници назначене доспелости меничног потраживања. За банку сигурност овог посла обезбеђује прописивање у члану 46. Закона о меници, да сви они који су меницу трасирали, акцептирали, индосирали или авалирали, одговарају солидарно имаоцу менице. Ималац менице има право да поступа против свих тих лица било појединачно, било против више њих, било против свих заједно, при томе није дужан да се држи реда којим су они обавезали. Према члану 47. истог закона, ималац менице може захтевати од оног против којег врши регрес 1) износ за који меница није акцептирана или исплаћена, као и камату ако је била у меници одређена, 2) затезну камату обрачунату у складу са савезним законом којим се уређује висина стопе затезне камате, 3) трошкове протеста, послатих извештаја као и остале трошкове.

Меница је апстрактна хартија од вредности, што значи да се из менице не види основни правни посао поводом кога је издата меница. Инкорпорисаност значи да је неко имовинско право као што је новчано потраживање уграђено у хартију од

вредности. Везаност инкорпорисаног права за постојање хартије од вредности значи да је законити ималац хартије од вредности истовремени титулар права на које се оно односи. Меница је строго формална исправа и не допушта истицање многих приговора који су дозвољени у редовном поступку, а формалност значи да је за постојање менице потребно сачинити писмену исправу која садржи елементе прописане законом.

Преношење свих права из менице на друго лице врши се индосаментом. Индосамент по својој правној природи није изједначен са уступањем уговора путем цесије или на други начин, јер код преноса менице индосаментом, нови менични поверилац стиче менично потраживање ослобођено од личних приговора меничног дужника према ранијем имаоцу. За однос између меничног дужника и новог меничног повериоца, меродавни су само садржај менице и непосредни лични међусобни захтеви.

Однос меничног повериоца, овде тужиоца, према меничном дужнику, подразумева примену начела меничне строгости, начела самосталности и начела непосредности. Начело меничне строгости има свој материјално-правни аспект и формално-правни аспект. Формално-правни аспект састоји се у тачно одређеном и ограниченом броју радњи које су менични поверилац и менични дужник овлашћени да чине у поступку по наплати менице, а материјално-правни аспект односи се само на меничног дужника и састоји се у томе што је менична исправа по својој природи апстрактна - одвојена од основног посла ради којег је издата. Начело самосталности подразумева да је обавеза сваког меничног дужника самостална и има своју независну правну судбину. Начело непосредности значи да постоји фикција непосредног правног односа између сваког меничног дужника и меничног повериоца, а садржина тог односа опредељена је искључиво садржином меничне исправе.

Имајући у виду наведено, уговор о есконту менице представља кредитни правни посао и исти је одвојен од основног посла у вези са којим су менице издате. Тужилац тиме што постаје ималац меница, нема било каква овлашћења из наведеног уговора о подизвођачким радовима бр. РС 2019-01 од 07.03.2019. године, у смислу да стиче положај уговорне стране и тиме захтева испуњење новчаних или неновчаних обавеза којима је располагао трећетужени као непосредни учесник уговорног односа. Самим тим, арбитражни споразум који јесте био обухваћен наведеним уговором између трећетуженог и првотуженог, не може имати дејство према тужиоцу, као меничном повериоцу, те није дошло до суброгације споразума са трећетуженог на тужиоца, односно споразум о арбитражи се не односи на тужиоца.

Следи да је конкретном случају испуњен законски разлог за поништај предметне делимичне арбитражне одлуке, у смислу члана 58. став 1. тачка 3. Закона о арбитражи, имајући у виду да су наведеном арбитражном одлуком прекорачене границе арбитражног споразума. Наведено из разлога што се правна природа преноса менице путем индосамента разликује од правног посла којим се врши пренос потраживања. Менице су пренете на тужиоца индосаментом на који начин је он стекао положај меничног повериоца, што значи да је тужилац стекао само право да наплати менице о доспелости од меничног дужника, овде првотуженог. Уговор о есконту менице је кредитни правни посао и одвојен је од основног посла у вези са којим су менице издате. Правилном применом члана 13. Закона о арбитражи, следи да арбитражни споразум из уговора о подизвођачким радовима бр. РС 2019-01 од 07.03.2019. године закључен између трећетуженог и првотуженог, не може имати дејство према тужиоцу, као меничном повериоцу, те није дошло до суброгације арбитражног споразума са трећетуженог на тужиоца.

Из наведених разлога, применом чл. 394. тач. 4. Закона о парничном поступку, одлучено је као у ставу I изреке.

Како је преиначена одлука о главној ствари, стекли су се услови за преиначење одлуке о трошковима, сходно члановима 153, 154. и 163. Закона о парничном поступку, па су тужени дужни да накнаде трошкове тужиоцу. Тужилац је имао трошкове на име састава тужбе у износу од 37.500,00 динара, на име приступа на четири одржана рочишта у износу од по 39.000,00 динара, на име приступа на једно неодржано рочиште у износу од 20.250,00 динара, и на име таксе на тужбу и таксе на првостепену пресуду у износу од по 314.600,00 динара, што укупно износи 842.950,00 динара, а који износ су тужени дужни солидарно да надокнаде тужиоцу. Имајући у виду наведено, применом чл. 401. тач. 3. Закона о парничном поступку, одлучено је као у ставу II изреке.

Одлука из става III изреке донета је применом чл. 153, 154. и 165. Закона о парничном поступку, па су тужиоцу досуђени трошкови другостепеног поступка, с обзиром да је успео са жалбом, и то на име састава жалбе у износу од 78.000,00 динара, као и на име таксе на жалбу и таксе на другостепену одлуку у износу од по 314.600,00 динара, по опредељеном захтеву, што укупно износи 707.200,00 динара.

БГ/ТС/МВ

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА – СУДИЈА
Бранислава Горавица, с. р.

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Срђан Никић